

DEN NATIONALEKONOMISKA FORSKNINGEN I SVERIGE EFTER ANDRA VÄRLDSKRIGET

Av KARL G. JUNGENTFELT och ASSAR LINDBECK*

Bakgrund

Andra världskriget utgör en vattendelare för den nationalekonomiska forskningen i Sverige. I och med trettiotalets slut kan den s k Stockholmsskolan, som i hög grad byggde på Wicksells [86] och Cassels [14] arbeten, sägas vara i stort sett »fullbordad«. Under världskriget absorberades sedan en stor del av de svenska ekonomerna i krisadministrationen, varigenom den nationalekonomiska teoriutvecklingen kom att bli begränsad.¹ Detsamma gäller insatserna under det första decenniet efter andra världskriget. Vissa av Stockholmsskolans² begrepp och metoder kom emellertid att tillämpas på empiriska, främst aktuella ekonomisk-politiska, problem. En stor del av efterkrigstidens tidiga ekonomiska forskning kan därför sägas ha sina rötter i traditionen från Wicksell-Cassel och Stockholmsskolan.

Ett typiskt arv från trettiotalet var inriktningen på ex-ante-analys, främst i form av de s k gap-kalkyler som användes vid diskussion av den ekonomiska politikens problem. Redan 1946 kom Konjunkturinstitutet att formulera sina analyser just med hjälp av inflations-gaps-kalkyler, dvs kalkyler över efterfrågeöverskott på varumarknaden, med metodiken hämtad dels från Stockholmsskolan, dels från Keynes' välkända *How to pay for the War* [32]. Eftersom man vid ex-ante-analys och analys av förändringar i »gap« belyser avvikelser från jämvikt, kan man säga att Stockholmsskolans inriktning på

* Närværende artikel er optrykt efter bogen *20 års samhällsforskning*, der blev udgivet af Statens Råd for Samhällsforskning i Stockholm i 1969. Redaktionen har ment, at dette bidrag vil være af så central interesse for *Nationaløkonomisk Tidsskrifts* læsere, at man undtagelsesvis bringer et tidligere offentliggjort bidrag. Redaktionen ønsker at takke de to forfattere samt Statens Råd for Samhällsforskning og P A Norstedt & Sønners forlag for stor imødekommenhed.

1. I USA inträffade märkligt nog snarast det modsatta. Teoriutvecklingen under 1940- och 1950-talen gynnades där i hög grad av att många ekonomer under krigsåren kom i direkt praktiskt arbete med framför allt programmeringstekniken.
2. Stockholmsskolans analys har diskuterats av B. Ohlin [61], T. Palander [67] och K. G. Landgren [35]. I [34] studerar Landgren förhållandet mellan Stockholmsskolan och Keynes med särskild tonvikt på en belysning av vilken betydelse dessa två teoretiska ansatser kan ha haft på den nya konjunkturpolitiken i Sverige under 1930-talet.

DEN NATIONALEKONOMISKA FORSKNINGEN I SVERIGE EFTER ANDRA VÄRLDSKRIGET

Av KARL G. JUNGENFELT och ASSAR LINDBECK*

Bakgrund

Andra världskriget utgör en vattendelare för den nationalekonomiska forskningen i Sverige. I och med trettiotalets slut kan den s k Stockholmsskolan, som i hög grad byggde på Wicksells [86] och Cassels [14] arbeten, sägas vara i stort sett »fullbordad«. Under världskriget absorberades sedan en stor del av de svenska ekonomerna i krisadministrationen, varigenom den nationalekonomiska teoriutvecklingen kom att bli begränsad.¹ Detsamma gäller insatserna under det första decenniet efter andra världskriget. Vissa av Stockholmsskolans² begrepp och metoder kom emellertid att tillämpas på empiriska, främst aktuella ekonomisk-politiska, problem. En stor del av efterkrigstidens tidiga ekonomiska forskning kan därför sägas ha sina rötter i traditionen från Wicksell-Cassel och Stockholmsskolan.

Ett typiskt arv från trettiotalet var inriktningen på ex-ante-analys, främst i form av de s k gap-kalkyler som användes vid diskussion av den ekonomiska politikens problem. Redan 1946 kom Konjunkturinstitutet att formulera sina analyser just med hjälp av inflations-gaps-kalkyler, dvs kalkyler över efterfrågeöverskott på varumarknaden, med metodiken hämtad dels från Stockholmsskolan, dels från Keynes' välkända *How to pay for the War* [32]. Eftersom man vid ex-ante-analys och analys av förändringar i »gap« belyser avvikelser från jämvikt, kan man säga att Stockholmsskolans inriktning på

* Närværende artikel er optrykt efter bogen *20 års samhällsforskning*, der blev udgivet af Statens Råd for Samhällsforskning i Stockholm i 1969. Redaktionen har ment, at dette bidrag vil være af så central interesse for *Nationaløkonomisk Tidsskrifts* læsere, at man undtagelsesvis bringer et tidligere offentliggjort bidrag. Redaktionen ønsker at takke de to forfattere samt Statens Råd for Samhällsforskning og P A Norstedt & Sønners forlag for stor imødekommenhed.

1. I USA inträffade märkligt nog snarast det motsatta. Teoriutvecklingen under 1940- och 1950-talen gynnades där i hög grad av att många ekonomer under krigsåren kom i direkt praktiskt arbete med framför allt programmeringstekniken.
2. Stockholmsskolans analys har diskuterats av B. Ohlin [61], T. Palander [67] och K. G. Landgren [35]. I [34] studerar Landgren förhållandet mellan Stockholmsskolan och Keynes med särskild tonvikt på en belysning av vilken betydelse dessa två teoretiska ansatser kan ha haft på den nya konjunkturpolitiken i Sverige under 1930-talet.

situationer med bristande jämvikt kom att prägla forskarnas intresseinriktning och därmed den ekonomisk-politiska debatten under efterkrigstiden.

En annan karakteristisk egenskap hos Stockholmsskolan var intresset för dynamisk förloppsanalys, upplagd med »diskreta« perioder. Denne analysmetod, som på trettioalet återfinns hos framför allt Erik Lundberg [48], men också hos exempelvis Alf Johansson [29], kan emellertid inte sägas ha blivit nämnvärt vidareutvecklad under efterkrigstiden. Undantaget är Bengt Metelius' doktorsavhandling *Den svenska ekonomin och utlandstransaktionerna* [51], där förloppsanalysen konkretiserades med hjälp av empiriskt material från nationalräkenskaperna. Man kan naturligtvis fråga sig varför den påbörjade metodutvecklingen inom dynamisk förloppsanalys aldrig fullföljdes. En starkt bidragande orsak till detta är sannolikt att de svenska ekonomer som under efterkrigstiden i första hand var intresserade av ekonomisk politik, varken var särskilt tilltalade av eller utbildade för att göra avgörande metodiska insatser på detta område, som i utlandet fått en allt mer matematisk inriktning.

En annan viktig insats i svensk ekonomisk forskning under trettioalet var nationalinkomstberäkningarna, där Sverige då gjorde en pionjärinsats med *National Income of Sweden 1860-1930* av Erik Lindahl – Erik Dahlgren – Karin Kock [40] som det centrala arbetet. Traditionen fullföljdes under fyrtioalet av Konjunkturinstitutet, framför allt genom Ingvar Olssons avhandling *On National Accounting* [63]. Efter denna avhandling kan man emellertid knappast tala om någon internationellt framstående utveckling inom nationalräkenskapsanalysen i Sverige; snarare synes Sverige ha halkat efter. Detta sammanhänger bl a med att den svenska nationalräkenskapsanalysen ända tills nyligen varit nästan helt inriktad på belysning av konjunkturproblem. Man koncentrerade sig därför på nationalinkomstberäkningar från efterfrågesidan, medan utvecklingen sedd från produktionssidan med uppdelning på olika branscher, inte kom att vidareutvecklas i Sverige. Detta medförde att Sverige stod illa rustat med empiriskt material för analys av efterkrigsutvecklingen när intresset för den ekonomiska tillväxtens problem under slutet av femtiotalet och början av sextiotalet växte sig starkt. Tack vare insatser av Östen Johannson [30] och Olov Lindahl [42, 41] har emellertid 1930-talsberäkningarna förts fram till mitten av 1950-talet och samtidigt blivit utförda i fasta priser.

Svensk penning- och makroteori hade före andra världskriget en stark inriktning på räntan, medan intresset för penningmängd och finansiell struktur (»assets«) var ganska ringa. Traditionen grundlades av Knut Wicksell, som betonade att räntan är den variabel via vilken förändringar i penningmängden påverkar det ekonomiska förloppet. Denna aspekt renodlades sedan av Erik Lindahl [37, 38, 39] och Bertil Ohlin [60], vilka prak-

tiskt taget lät penningmängden försvinna ur analysen. Räntans dominerande roll kom också i ett inledningsskede att sätta sin prägel på forskningen under efterkrigstiden, exempelvis i Bent Hansens *A Study in the Theory of Inflation* [24] och Guy Arvidssons [4] arbeten. Under indflytande av Don Patinkins *Money, Interest and Prices* [69] återupprättades emellertid intresset för penningmängd och fordringsstruktur i svensk ekonomisk forskning vid femtiotalets slut. Sten Thores *Household, Saving and the Price Level* [81], Assar Lindbecks *A Study in Monetary Analysis* [43] och Tönu Puus *Det optimala tillgångsvallets teori* [70] är här de mest framträdande exemplen.

Ett framträdande inslag i svensk ekonomisk teori före andra världskriget var de teoretiskt sett sofistikerade studier om förväntningar och osäkerhet som inleddes med Gunnar Myrdals doktorsavhandling *Prissbildningsproblemet och föränderligheten* [54], och fullföljdes i Ingvar Svennilsons avhandling *Ekonomisk planering* [75]. Med undantag för Karl-Olof Faxéns avhandling, *Fiscal Policy under Uncertainty* [9], där Svennilsons tankeschema kombinerades med den anglosaxiska utvecklingslinjen inom spel- och riskteorin, har endast begränsade insatser gjorts på detta område. Dessa studier i förväntningsteorin har heller inte fått någon empirisk tillämpning i Sverige. En empirisk analys av förväntningar och attityder kom däremot till stånd i utlandet, framför allt i Förenta Staterna vid University of Michigan under George Katona's ledning. När Konjunkturinstitutet i slutet av femtiotalet började intressera sig för attityd- och förväntningsstudier, kom inspirationen huvudsakligen från denna anglosaxiska utvecklingslinje och inte från den svenska teoritraditionen.

Inte heller när det gäller kapitalteorin kan man säga att den internationellt sett mycket framstående tidiga svenska utvecklingen hos Wicksell [86, 87] och Gustaf Åkerman [90], kom att fullföljas i Sverige. Trots Wicksells stora insatser som inspiratör och grundläggare av den moderna neo-klassiska kapitalteorin blev det amerikanska forskningsinsatser som stimulerade intresset för ekonomisk tillväxt vid sextiotalets början. Karakteristiskt är t ex att Wicksells gamla formulering av den makroekonomiska produktionsfunktionen även i Sverige blivit känd som den s k Cobb-Douglas-funktionen, dvs genom sina amerikanska »upphovsmän«.

Från och med 1950-talet kan man säga att den internationella teoriutvecklingen på tillväxtområdet dominerats av problem om balanserad expansion, jämviktstillväxt och dynamisk effektivitet. På dessa punkter är det idag möjligt att se hur grunden till modellformuleringarna åtminstone delvis återfinns i Lundbergs och Cassels teoretiska arbeten. Den svenska teoriutvecklingen kom emellertid inte igång på nytt förrän på 60-talet, och då närmast under intryck från amerikanska forskare.

Inkomstfördelningsfrågorna var ett av Wicksells speciella skötebarn. Utan

tvivel vore det fel att påstå att detta inspirerat till någon mer omfattande forskning i Sverige. Ett undantag är Ragnar Bentzels doktorsavhandling *Inkomstfördelningen i Sverige* [7], där intresset var knutet både till faktorinkomstens fördelning och till den vertikala inkomstfördelningen (fördelningen mellan inkomstklasser). Vid sextiotalets mitt tycks ett visst förnyat intresse för de fördelningspolitiska aspekterna ha kommit fram, exempelvis i Karl Jungenfelts *Löneandelen och den ekonomiska utvecklingen* [31].

Det ringa intresset för tillväxt- och fördelningsproblem i svensk ekonomisk forskning under de tio å femton första åren efter andra världskriget kan troligen förklaras av att den ekonomisk-politiska debatten nästan uteslutande behandlade stabiliseringspolitiska frågor, vilket också medverkade till att forskningen kring resursallokeringsproblem blev så begränsad. Under de första efterkrigsåren var det främst Myrdal-kommissionens [82] analys av struktur- och branschfrågorna som rörde sig på detta område. Från 1950-talets början har vi sedan Lundbergs analys av regleringsekonomin betydelse för resursallokeringen i arbetet *Konjunkturer och ekonomisk politik* [46]. Allokeringssproblemen kan emellertid där sägas ha varit ett sidotema till den stabiliseringspolitiskt inriktade analysen.

Även forskningen om allokeringssproblemen inom den offentliga sektorn lyste i hög grad med sin frånvaro under det första decenniet efter andra världskriget. Karakteristiskt är att Wicksells [85] och Lindahls [36] pionjärarbeten om resursallokeringen i en ekonomi med kollektiva varor inte kom att fullföljas av svenska ekonomer utan av anglosaxiska, främst Paul Samuelson men i viss mån också Richard Musgrave. Det är möjligt att Myrdals bok *Politik och vetenskap inom nationalekonomin* [55], där välfärdsteori och normativ allokeringsteori framställdes som något slags metafysisk verksamhet, gjorde ett så starkt intryck på svenska ekonomer att intresset för dessa frågor helt försvann. Myrdal förkastade i sin bok en nytto- eller preferens-teoretisk uppläggning av den normativa ekonomiska analysen. I de anglosaxiska länderna var det just med utgångspunkt från modern preferensteori som den normativa teorin fick ett nytt uppsving under efterkrigstiden. Myrdals uppläggning hade i sin tur rötter i Cassel's [14] pristeori. Cassel försökte nämligen bygga upp en pristeori utan nytto- eller preferensteoretisk bakgrund. Traditionen från Cassel och Myrdal kan ha blockerat forskning inom allokering och välfärdsteori i Sverige under ett tidigt skede av efterkrigstiden. När intresset för dessa frågor återkom i slutet av femtiotalet och början av sextiotalet var det i hög grad under inflytande av den anglosaxiska utvecklingen inom välfärdsteori som särskilt efter Samuelson's *Foundations of Economic Analysis* [74] fick ett kraftigt uppsving.

Forskningen om de regionala resursfördelningsproblemen hade en stark ställning under mellankrigstiden. Vi har här Tord Palanders arbete, *Standortstheorie* [64], som analyserade lokaliseringsfrågorna mot bakgrund av

framför allt transportkostnaderna. Den teoretiska och empiriska vidareutvecklingen efter dessa riktlinjer har intill helt nyligen varit förlagd utom Sverige med W. Isard som ledande namn. F n görs dock betydande ansatser till forskning inom detta område i anslutning till oppläggningsen av den nya regionalekonomiska politiken i Sverige. Inte heller Ohlins banbrytande arbete *Interregional and International Trade* [59] fick några efterföljare under 1940- och 1950-talen. I själva verket dröjde det ända fram till 1960-talet, då Staffan Burenstam Linder [12] och Bo Södersten [77] publicerade sina avhandlingar, innan den »rena utrikeshandelsteorin« återkom i den svenska forskningen.

Ett område där de inhemska traditionerna kan sägas ha vårdats väl är den stabiliseringspolitiskt inriktade finansteorin och finanspolitiken. Myrdals pionjärarbete under trettio-talet, *Finanspolitikens verkningar* [53], kom i stor utsträckning att fullföljas av svenska ekonomer under efterkrigstiden. Man kan här nämna diskussionen mellan Dag Hammarskjöld och Carsten Welinder [83] om budgetbalanseringens problem vid krigsslutet och Lundbergs analys av finanspolitikens verkningar i *Konjunkturer och ekonomisk politik*. På ett mera principiellt och teoretiskt plan behandlade Hansen dessa frågor i *Finanspolitikens ekonomiska teori* [25].

Vi har i det föregående något försökt att belysa i vilken utsträckning efterkrigstidens ekonomiska forskning i Sverige har sina rötter i Wicksell-Cassel och Stockholmsskolan. Ibland, som på det stabiliseringspolitiska fältet, är det historiska arvet otvetydigt. Där står också svensk forskning i sin starkaste position, internationellt sett, under denna tid. Ibland faller goda idéer och briljant analys helt i glömska, eller tar en krokväg över framför allt den anglosaxiska forskningen och kommer först sent omsider tillbaka i vidareutvecklat skick. I ett litet land som Sverige måste detta hända; vår forskning kan inte ha den bredd som krävs för att alla forskningsområden skall expandera lika snabbt. Det hindrar naturligtvis inte att man kan beklaga att ett par synnerligen intressanta ansatser av Wicksell och Cassel på tillväxtteorins område gick förlorade för svensk ekonomisk forskning.

För den fortsatta genomgången av insatser inom svensk nationalekonomisk forskning under efterkrigstiden har vi valt att disponera framställningen på fyra huvudområden: 1. Stabiliseringsanalys. 2. Allokering- och fördelningsanalys. 3. Mikroteori. 4. Ekonomisk historia och ekonomisk tillväxt.

1. Stabiliseringsanalys

Stabiliseringsanalysens utveckling under det första decenniet efter andra världskriget är framför allt knuten till Lundbergs, Gösta Rehns och Hansens namn. Lundberg gjorde i sin *Konjunkturer och ekonomisk politik* en inträn-

gande analys av de problem som är förknippade med en regleringsekonomi. Han analyserade exempelvis importkontrollens, byggnadsregleringens och priskontrollens användbarhet som stabiliseringsinstrument och de biverkningar på resursanvändningen i ekonomin som följer med sådana åtgärder. Lundberg analyserade också den förda penning- och finanspolitiken och påvisade en serie misstag under det första efterkrigsdecenniet. Lundbergs bok kan alltså på detta sätt sägas vara delvis normativ. Han förordade en mer generellt inriktad stabiliseringspolitik, med större tonvikt på allmän finans- och penningpolitik. Dessa rekommendationer får ses mot bakgrund av den politik med »repressed inflation« och selektiva åtgärder som dominerade under denna tid. Räntorna var således låsta på en låg nivå.

Av särskild betydelse för den stabiliseringspolitiskt inriktade analysen blev Rehns arbeten [71, 72]. Även Rehn påvisade svårigheterna att genomföra en ekonomisk politik av typ »repressed inflation« med hjälp av priskontroll och direkta regleringar. Han visade exempelvis hur löneglidning och avtalsmässiga »löneexplosioner« är svåra att undvika i ett sådant system. Även Rehns arbeten var starkt normativt inriktade; ett karakteristiskt drag var rekommendationen att politiken i ökad utsträckning skulle använda sig av generella ekonomisk-politiska, särskilt finanspolitiska, medel för att hålla tillbaka det allmänna efterfrågetrycket speciellt gentemot den privata konsumtionen.

En nyhet i Rehns analys var betoningen av möjligheterna att hålla hög sysselsättningsnivå genom arbetsmarknadspolitiska och rörlighedsstimulerande åtgärder. På detta sätt kunde man, menade han, undvika ett starkt allmänt efterfrågetryck som skulle vara skadligt för prisnivån. Härvid fullföljde Rehn i viss mån en tradition som gick tillbaka til Gösta Bagges [6] doktorsavhandling om lönebildning, och som vidareutvecklades av Ohlin under trettioalet.

Lundbergs och Rehns diskussion om inkomstpolitikens möjligheter i slutet av fyrtioalet och under femtioalet får ses som ett internationellt sett tidigt försök att penetrera lönebildningsproblemen i ett samhälle med permanent hög sysselsättningsnivå. Rehn utgick från en modell där löneutvecklingen främst bestämdes av den genomsnittliga vinstnivån i samhällsekonomin. Lundberg däremot byggde sin analys mera på traditionell teori, enligt vilken löneutvecklingen huvudsakligen beror på efterfrågesituationen på arbetsmarknaden, som i sin tur sammanhänger med lönsamheten för marginalföretag. Följaktligen menade Lundberg att man inte, såsom Rehn föreslagit, skulle kunna nämnvärt begränsa löneökningen genom att minska det allmänna efterfrågetrycket i ekonomin, om man samtidigt höll uppe sysselsättningsnivån genom selektiva åtgärder.

Ett annat viktigt bidrag til analysen av konflikten mellan full sysselsättning och stabilt penningvärde gjordes i Hansens två teoretiska arbeten. I

A Study in the Theory of Inflation [24] analyserades framför allt sambandet mellan varumarknad och faktormarknad i en inflationsprocess. Hansen utvecklade och preciserade därvid idéer beträffande Wicksells s k kumulativa process. Hansens analys kan också sägas påminna om Smithies' inflationsanalys, byggd på den Keynesianska multiplikatormodellen. Även Hansen studerade de problem som sammanhänger med en politik av typ repressed inflation. Av särskild betydelse för den fortsatta teoriutvecklingen blev Hansens distinktion mellan »faktorgap« på arbetsmarknaden och »inflationsgap« på varumarknaden samt hans analys av under vilka förutsättningar dessa gap var av samma tecken resp. olika tecken. Hansen visade också hur relationen mellan dessa båda gap sammanhänger med hur priserna förändras i förhållande till lönerna, och hur en process med proportionell stegring i priser och löner, en s k kvasijämviktsutveckling, kan inträffa.

Hansen vidareutvecklade sina studier av dessa problem i *Finanspolitikens ekonomiska teori* [25], som ingick i den s k Stabiliseringsutredningen [56]. Denna utredning utfördes av en rad akademiska ekonomer, och målsättningen var att man skulle vetenskapligt belysa möjligheterna att bibehålla prisstabilitet i ett samhälle med hög sysselsättningsnivå. Hansen pekade i detta arbete på en rad problem med en uppläggning av den ekonomiska politiken efter Rehns modell. Bl a ifrågasatte han hur man skall kunna tillåta arbetskraften att fritt välja anställning i ett samhälle där fackföreningarna bedriver en konsekvent solidarisk lönepolitik som hela tiden tenderar att pressa ut ineffektiva företag och åstadkomma arbetslöshet för dess arbetskraft.

Det huvudsakliga bidraget i Hansens *Finanspolitikens ekonomiska teori* låg emellertid i en elegant presentation av den ekonomiska politikens teori. Hans analys tog i viss mån sin utgångspunkt i Samuelson's formulering av allmän jämviktsteori. Hansen studerade framför allt sambandet mellan antalet medel och antalet mål i ekonomiska modeller – en insats av ungefär samma slag som Tinbergen's något tidigare presenterade analys av samma problem. Hansen belyste också budgetbalansens ställning i den samhälls-ekonomiska analysen. Han påvisade exempelvis svårigheterna att använda statsbudgetens saldo som en indikator på statsbudgetens verkningar på konjunkturförloppet – en tankegång som i viss mån anteciperats i Lundbergs *Konjunkturer och ekonomisk politik*.

Inom stabiliseringsanalysen har också ett stort antal andra arbeten kommit fram under efterkrigstiden. Ett exempel är Lars Lindbergers *Investeringsverksamhet och sparande* [45], där särskilt de likvida medlens betydelse för de privata investeringarna analyserades. Lindberger kom här fram till en teoriformulering som mycket påminner om Meyer's och Kuh's senare s k »residual-funds-teori« för investeringsbeteende. Lindbergers bok ingick i den tidigare nämnda Stabiliseringsutredningen. Ytterligare ett arbete i

samma utredning var Metelius' *Utlandstransaktionerna och den svenska ekonomin* [51], där svårigheterna att bedriva en inhemsk stabiliseringspolitik i ett land med ständiga ekonomiska störningar från utlandet analyserades. Metelius diskuterade särskilt hur utländska prisstörningar, av Korea-inflations-typ, fortplantas i den svenska ekonomin, och hur man med olika kombinationer av ekonomisk-politiska åtgärder – växelkursförändringar, finanspolitik och penningpolitik – i större eller mindre utsträckning skulle kunna neutralisera dessa effekter.

Andra bidrag till stabiliseringsteorin gjordes av Börje Kragh i doktorsavhandlingen *Prisbildningen på kreditmarknaden* [33]. Kragh analyserade där portföljproblem för placerare som kan välja mellan framför allt pengar och obligationer. Kraghs studie kan sägas vara en vidareutveckling av Keynes' likviditetspreferensteori efter linjer som senare kom att beträdas av amerikanska forskare tex James Tobin. Andra exempel på bidrag till stabiliseringsteorin är Arvidssons arbeten [4, 5] främst avseende investeringsteori och ränteteori. Arvidsson kombinerade här kortsiktig produktionsteori med långsiktig investeringsteori genom att arbeta med en flerperiodisk uppläggning av företagsteorin efter linjer som närmast inspirerats av Hicks och Lindahl. Nämnas bör också Palanders penetrerande studier under och i slutet av andra världskriget av Stockholmsskolans teori [67] och av keynesiansk teori [65]. Palander har också gjort ett pionjärarbete som belyste möjligheterna att med hjälp av indexlån skapa en realvärdesäker och likvid fordran [68, 66]. Han analyserade bland annat verkningarna på inflationstakt och sparande av sådana indexlån, samt konsekvenserna för penningpolitiken. Ytterligare arbeten på indexlårens område är Arvidssons uppsatser [3] samt indexlåreutredningens betänkanden.

En annan utvecklingslinje inom stabiliseringsteorin representeras av Bjørn Thalberg [78, 79, 80], som främst inriktat sig på att analysera kapitalvarumarknaden och dess plats i makroekonomisk analys. Ett karakteristiskt drag i Thalbergs uppläggning är att leveranstiden för varorna är en endogen variabel i analysen. Leveranstiden bestäms simultant med kapitalvarupriserna. Han har vidare integrerat sin kapitalvarumarknadsanalys både i en statisk keynesiansk modell och i en dynamisk modell av Goodwins typ.

I början av sextiotalet återupptod intresset för penningteorin under inflytande av inte minst Patinkin's arbeten. Ett par exempel är Thores och Puus analys av sparande och asset-problem (se under avsnitt 3). Lindbecks doktorsavhandling *A Study in Monetary Analysis* [43], kan i själva verket karaktäriseras som en kombination av tankegångar från Hansen och Patinkin. Lindbeck tog också upp problem kring den amerikanska sk »availability-teorin« [44], där vid sidan av räntans effekter även kreditillgången och kredittransoneringens betydelse för investeringsverksamheten beaktas. Lindbecks arbete var ett försök att kombinera penningteori i inskränkt

mening med allmän flerperiodig makroanalys där såväl företag, hushåll som kreditinstitut – banker likaväl som s k intermediaries – inkluderas.

Den ekonometriska konjunkturforskningen kan knappast sägas vara framträdande i svensk nationalekonomi. Relativt tidiga exempel på ekonometrisk forskning är emellertid Herman Wolds analys av efterfrågan på jordbruksprodukter. Samme författares *Demand Analysis* [89] är ett standardverk inom efterfrågeteori och ekonometrisk efterfrågeanalys med en central ställning inom den internationella litteraturen på området. Erik Ruists och Svennilsons undersökning om *Skogsindustrins konjunkturkänslighet* [13], Industriens Utredningsinstituts konsumtionsstudier under Bentzels [8] ledning samt Sten Malmquists avhandling om efterfrågan på alkohol [50] är andra exempel på ekonometriska studier. Först under 60-talet kom forskning beträffande ekonometriska makromodeller igång, under inflytande av ekonomer som Klein, Meyer och Kuh. Hitintills framkomna resultat utgöres av det pågående utvecklingsarbetet inom Konjunkturinstitutet samt Gunnar Eliassons *Investeringsverksamhet och kreditmarknad* [18].

2. Allokering- och fördelningsanalys

Forskningen inom detta område hade under den tidligare delen av efterkrigstiden en starkt tillämpad inriktning. Här kan bl a nämnas de många undersökningar om utvecklingstendenser och strukturförhållanden inom svenskt näringsliv som gjorts av Industriens Utredningsinstitut. I detta arbete, liksom i den näringspolitiska forskning som långtidsutredningarna representerar [49], har Svennilson spelat en ledande roll. Erik Hööks studie av den offentliga sektorn [28] är ytterligare exempel på tillämpad allokeringsteoretisk analys. Under det senaste året har dessutom den statliga Koncentrationsutredningen [22, 13 23, 88] publicerat omfattande empiriska studier av konkurrensförhållandena inom industrin, kreditinstitutet och distributionsväsendet. I *Produktivitet och räntabilitet* [47] analyserar Lundberg tillväxt- och strukturomvandlingsproblem från framför allt kapital- och kreditmarknads-teoretiska utgångspunkter. Bl a studerar han där sambandet mellan spridningen i räntabilitet och investeringarnas finansiering. Vidare har Harald Dickson i *Ekonomiska principer bakom svensk skogsvårdslagstiftning* [9] tagit sig an uppgiften at granska en betydelsefull del av den svenska näringspolitiska lagstiftningen.

Under sextioalet har några studier med allokeringpolitisk inriktning genomförts. Ett sådant exempel är skriften *Bostadsbristen – en studie i prisbildningen på bostadsmarknaden* av Bentzel, Lindbeck och Ingemar Ståhl [9]. Bostadspolitikens verkningar och möjligheterna att bedriva en alternativ bostadspolitik analyserades i denna skrift. Vidare har Odd Gudbrandson och Lindbeck [20] studerat utvecklingstendenserna inom jordbrukssek-

torn samt jordbrukspolitikens verkningar. En fråga med särskild aktualitet gäller miljöförstörelsen. På detta område har helt nyligen Erik Dahmén [16] i bokform diskuterat hur en effektiv ekonomisk politik bör läggas upp.

Det svenska näringslivets strukturförhållanden har också belysts i ett antal input-output-undersökningar. Roland Artle har undersökt input-output-förhållandena för Stor-Stockholms-regionen [2] medan Lars Werin och Bengt Höglund studerat input-output-relationerna för hela den svenska ekonomin [27]. Werin utnyttjade sedan input-output-studien i sin doktorsavhandling, *A Study of Production, Trade and Allocation of Resources* [84], för att utarbeta jämviktslösningen för en aktivitetsmodell av Koopmans' typ. Förutom ett teoretiskt utvecklingsarbete genomförde han där komparativt statistiska experiment som belyste olika egenskaper hos resursallokeringsmekanismen i den svenska ekonomin. Även Höglund byggde vidare på input-output-undersökningen efter aktivitetsanalysens principer. I hans avhandling *Modell och observation* [26] är det aggregationsproblematiken som står i centrum för intresset med de empiriska resultaten sammanfattade i en jämförande studie av koefficientmatriser för olika aggregationsnivåer.

Forskning på allokeringsteorins område har också gjorts av Burenstam Linder, Jungenfelt, Södersten och Peter Bohm. Burenstam Linder analyserade i sin doktorsavhandling *An Essay on Trade and Transformation* [12] en serie utrikeshandelsteoretiska problem som i viss mån försumrats i den traditionella teorin. Framför allt var det hemmamarknadens betydelse för exportutvecklingen som utgjorde det centrala temat i Burenstam Linders analys. Han visade emellertid även att handelsrelationerna mellan två länder påverkas av att de befinner sig på ungefär samma inkomstnivå. Söderstens avhandling *Terms of Trade and Economic Growth* [77] kan delvis ses som en vidareutveckling av Mosak's och Harry Johnson's utrikeshandelsteori. Tillväxtanalysen gavs här en neoklassisk uppläggning med sysselsättningsförändringar, realkapitalbildning och teknisk utveckling som de utvecklingsdrivande krafterna. I samma anda arbetade Jungenfelt för en sluten ekonomi i sin avhandling *Löneandelen och den ekonomiska utvecklingen*. Här återfinns även viss empirisk analys med bl a estimation av produktionsfunktioner av CES-typ. Det centrala temat i Bohms [10, 11] arbeten har hela tiden rört sig kring marknadsimperfektioner i en allmän jämviktsmodell. Bl a har han studerat betydelsen av externa effekter för resursallokeringen vid marknadsprishildning.

3. Mikroteori

Mikroteoretiska ansatser förekommer i flertalet makroekonomiska studier i den mån makrofunktionerna byggts upp från mikroteoretiska modeller. Hansens tidigare nämnda huvudarbeten och Lindbecks *A Study in Monetary*

Analysis är exempel på detta. Även Arvidssons och Thalbergs makroteoretiska arbeten har starka inslag av mikroteoretisk analys. Hos de tre senast nämnda författarna observerades särskilt de monetära faktorernas roll för subjektens beteende.

En direkt analys av de enskilda subjektens beteende återfinnes i Puus avhandling *Studier i det optimala tillgångsvalens teori*. Puu studerar där val av investeringsobjekt under både säkerhet och osäkerhet om de framtida betalningsströmmar som sammanhänger med olika alternativ. Genomgående finns här ett starkt normativt inslag i analysen i så måtto att Puu söker finna under vilka omständigheter entydiga rangordningar kan uppställas. Faxén och Bertil Näslund [58] har i sina arbeten speciellt inriktat sig på att studera mikrobeteenden under osäkerhet.

Empirisk forskning om mikroekonomiskt beteende har utöver Wolds tidigare nämnda arbeten utförts i ganska begränsad omfattning. Inom Konjunkturinstitutet har man emellertid studerat hushållens sparande och på basis av dessa undersökningar genomförde Thore sin studie *Household Saving and the Price Level* över prisnivåns betydelse för sparfunktionen. Som ett exempel på empirisk forskning om företagets beteende kan nämnas Lars Nabseths avhandling *Lönehöjningars verkningar inom industrin* [57].

4. Ekonomisk historia och tillväxt

Bland nationalekonomisk forskning med anknytning till ekonomisk historia kan nämnas verk av Gunnar Adler-Karlsson, Dahmén, Torsten Gårdlund, Myrdal, Göran Ohlin [62], Svennilson och Anders Östlind. Gårdlund [21] har främst studerat den företagshistoriska utvecklingen och den tidiga industrialiseringsprocessen i Sverige. I Östlinds studie *Svensk samhälls-ekonomi 1914-1922* [91] spelade kreditmarknaden och de monetära förhållandena en framträdande roll i analysen. I *Svensk industriell företagarverksamhet* [15] analyserade Dahmén mellankrigstidens utveckling inom industrin. Detta arbete kan sägas vara ett slags mikroekonomisk tillväxtstudie, där i Schumpeteriansk anda företagarinitiativens och innovationsprocessens roll starkt betonades. Svennilson har studerat den ekonomiska tillväxten i ett större europeiskt sammanhang. Hans stora empiriska arbete *Growth and Stagnation in the European Economy* [76] ägnade ett betydande utrymme åt frågan om proportionerna mellan olika produktionssektorer och tog även upp vissa strategiska produkter till särskild behandling. Ett mer globalt perspektiv finner man i Myrdals arbete *An Asian Drama* [52]. Detta arbete har dessutom en starkt tvärvetenskaplig prägel med inslag från politisk historia, statskunskap och andra ämnesområden. Även Adler-Karlssons avhandling *Western Economic Warfare 1947-1967* [1] är en ämnesintegrerad studie av liknande slag.

Allmän karakteristik

Karakteristiskt för svensk ekonomisk forskning under efterkrigstiden har varit den starka inriktningen på tillämpningar, snarare än på teoriutveckling. Man kan också säga att tillämpningsanalysen ofta har använt sig av relativt enkel metod. Som framgått av denna redogörelse har ekonometrin inte uppnått någon stark ställning i svensk ekonomisk forskning. Troligen sammanhänger detta med att utbildningen inom ämnesområdet först under senare år fått en fast förankring i de svenska universitetens kursprogram. Starkast har den svenska ekonomiska forskningen sannolikt varit när den anknutits till ekonomisk-politiska problemställningar, särskilt då de stabiliserings-politiska problemen. Under senare år har emellertid också tillväxt- och allokeringproblemen tagits upp till behandling.

LITTERATUR

(Arbeten som utgivits i *Statens Offentliga Utredningar* anges även med SOU årtal: utgivningsnummer).

1. Adler-Karlsson, G.: *Western Economic Warfare 1947-1967*. (Stockholm 1968).
2. Artle, R.: *Studies in the Structure of the Stockholm Economy*. (Stockholm 1959).
3. Arvidsson, G.: »*Bidrag till indexlånens teori I och II*» [On the Theory of Index-regulated Credits I and II]. *Ekonomisk Tidskrift* 1959.
4. Arvidsson, G.: *Bidrag till teorin för verkningarna av ränteväxlingar* [On the Theory of the Effects from Changes in Interest Rates]. (Lund 1961).
5. Arvidsson, G.: »*Om varaktighetens betydelse för investeringarnas räntekänslighet*» [Durability and the Effects of Interest Rate Changes on Investment]. *Ekonomisk Tidskrift* 1957.
6. Bagge, G.: *Arbetslöshetens reglering genom sammanslutningar* [Regulation of Wages in an Organized Labour Market]. (Stockholm 1917).
7. Bentzel, R.: *Inkomstfördelningen i Sverige* [Income Distribution in Sweden]. (Uppsala 1953).
8. Bentzel, R. m.fl.: *Den privata konsumtionen i Sverige 1931-1965* [Private Consumption in Sweden 1931-1965]. (Uppsala 1957).
9. Bentzel, R. - Lindbeck, A. - Ståhl, I.: *Bostadsbristen - en studie i prisbildningen på bostadsmarknaden* [Housing Shortage - A Study of Rent Control]. (Stockholm 1963).
10. Bohm, P.: *External Economies in Production*. (Uppsala 1964).
11. Bohm, P.: *Resource Allocation and the Credit Market*. (Uppsala 1966).
12. Burenstam Linder, S.: *An Essay on Trade and Transformation*. (Uppsala 1961).
13. Carling, A.: *Industriens struktur och konkurrensförhållanden* [The Swedish Industri: Structure and Competition]. SOU 1968:5. (Stockholm 1968).
14. Cassel, G.: *Teoretisk socialekonomi* [Theoretical Economics]. (Stockholm 1934), tysk uppl. *Theoretische Sozialökonomie*. (Leipzig 1913).
15. Dahmén, E.: *Svensk industriell företagarverksamhet* [Entrepreneurial Activity in Swedish Industry in the Period 1919-1939]. (Stockholm 1950).
16. Dahmén, E.: *Sätt pris på miljön. Samhällsekonomiska argument i miljöpolitiken* [Economic Arguments in Environment Policy]. (Stockholm 1968).
17. Dickson, H.: *Ekonomiska principer bakom svensk skogsvårdslagstiftning* [Economic Principles in Swedish Forestry Legislation]. (Stockholm 1956).
18. Eliasson, G.: *Kreditmarknaden och industrins investeringar*. (Stockholm 1967), eng. uppl. *The Credit Market, Investment Planning and Monetary Policy*. (Stockholm 1969).

Allmän karakteristik

Karakteristiskt för svensk ekonomisk forskning under efterkrigstiden har varit den starka inriktningen på tillämpningar, snarare än på teoriutveckling. Man kan också säga att tillämpningsanalysen ofta har använt sig av relativt enkel metod. Som framgått av denna redogörelse har ekonometrin inte uppnått någon stark ställning i svensk ekonomisk forskning. Troligen sammanhänger detta med att utbildningen inom ämnesområdet först under senare år fått en fast förankring i de svenska universitetens kursprogram. Starkast har den svenska ekonomiska forskningen sannolikt varit när den anknutits till ekonomisk-politiska problemställningar, särskilt då de stabiliserings-politiska problemen. Under senare år har emellertid också tillväxt- och allokeringproblemen tagits upp till behandling.

LITTERATUR

(Arbeten som utgivits i *Statens Offentliga Utredningar* anges även med SOU årtal: utgivningsnummer).

1. Adler-Karlsson, G.: *Western Economic Warfare 1947-1967*. (Stockholm 1968).
2. Artle, R.: *Studies in the Structure of the Stockholm Economy*. (Stockholm 1959).
3. Arvidsson, G.: »*Bidrag till indexlånens teori I och II*» [On the Theory of Index-regulated Credits I and II]. *Ekonomisk Tidskrift* 1959.
4. Arvidsson, G.: *Bidrag till teorin för verkningarna av ränteväxlingar* [On the Theory of the Effects from Changes in Interest Rates]. (Lund 1961).
5. Arvidsson, G.: »*Om varaktighetens betydelse för investeringarnas räntekänslighet*» [Durability and the Effects of Interest Rate Changes on Investment]. *Ekonomisk Tidskrift* 1957.
6. Bagge, G.: *Arbetslöshetens reglering genom sammanslutningar* [Regulation of Wages in an Organized Labour Market]. (Stockholm 1917).
7. Bentzel, R.: *Inkomstfördelningen i Sverige* [Income Distribution in Sweden]. (Uppsala 1953).
8. Bentzel, R. m.fl.: *Den privata konsumtionen i Sverige 1931-1965* [Private Consumption in Sweden 1931-1965]. (Uppsala 1957).
9. Bentzel, R. - Lindbeck, A. - Ståhl, I.: *Bostadsbristen - en studie i prisbildningen på bostadsmarknaden* [Housing Shortage - A Study of Rent Control]. (Stockholm 1963).
10. Bohm, P.: *External Economies in Production*. (Uppsala 1964).
11. Bohm, P.: *Resource Allocation and the Credit Market*. (Uppsala 1966).
12. Burenstam Linder, S.: *An Essay on Trade and Transformation*. (Uppsala 1961).
13. Carling, A.: *Industriens struktur och konkurrensförhållanden* [The Swedish Industri: Structure and Competition]. SOU 1968:5. (Stockholm 1968).
14. Cassel, G.: *Teoretisk socialekonomi* [Theoretical Economics]. (Stockholm 1934), tysk uppl. *Theoretische Sozialökonomie*. (Leipzig 1913).
15. Dahmén, E.: *Svensk industriell företagarverksamhet* [Entrepreneurial Activity in Swedish Industry in the Period 1919-1939]. (Stockholm 1950).
16. Dahmén, E.: *Sätt pris på miljön. Samhällsekonomiska argument i miljöpolitiken* [Economic Arguments in Environment Policy]. (Stockholm 1968).
17. Dickson, H.: *Ekonomiska principer bakom svensk skogsvårdslagstiftning* [Economic Principles in Swedish Forestry Legislation]. (Stockholm 1956).
18. Eliasson, G.: *Kreditmarknaden och industrins investeringar*. (Stockholm 1967), eng. uppl. *The Credit Market, Investment Planning and Monetary Policy*. (Stockholm 1969).

19. Faxén, K. O.: *Monetary and Fiscal Policy under Uncertainty*. (Stockholm 1957).
20. Guldbrandsen, O. – Lindbeck, A.: *Jordbruksnäringens ekonomi* [*The Economics of the Agricultural Sector*]. (Uppsala 1969).
21. Gårdlund, T.: *Industrialismens samhälle* [*The Industrial Society*]. (Stockholm 1942).
22. Hagström, T.: *Kreditmarknadens struktur och funktionssätt* [*The Credit Market: Functioning and Structure in Sweden*]. SOU 1968: 3. (Stockholm 1968).
23. Hagström, T. – Johansson, G.: *Ägande och inflytande inom det privata näringslivet* [*Ownership and Power in the Swedish Private Sector*]. SOU 1968: 7. (Stockholm 1968).
24. Hansen, B.: *A study in the Theory of Inflation*. (London 1951).
25. Hansen, B.: *Finanspolitikens ekonomiska teori*. SOU 1955: 25. (Uppsala 1955), eng. uppl. *The Economic Theory of Fiscal Policy*. (Lund 1967).
26. Höglund, B.: *Modell och observation* [*Model and Observation*]. (Stockholm 1966).
27. Höglund, B. – Werin, L.: *The Production System of the Swedish Economy. An Input-Output Study*. (Stockholm 1964).
28. Höök, E.: *Den offentliga sektorns expansion* [*The expansion of the Public Sector*]. (Uppsala 1962).
29. Johansson, A.: *Löneutvecklingen och arbetslösheten* [*Wage Changes and Unemployment*]. (Stockholm 1934).
30. Johansson, Ö.: *The Gross Domestic Product of Sweden and its Composition*. (Stockholm 1967).
31. Jungenfelt, K.: *Löneandelen och den ekonomiska utvecklingen* [*Labour's Share and Economic Development*]. (Stockholm 1966).
32. Keynes, J. M.: *Hov to pay for the War*. (London 1940).
33. Kragh, B.: *Prisbildningen på kreditmarknaden* [*Price Determination in the Credit Market*]. (Uppsala 1951).
34. Landgren, K. G.: *Den nya ekonomin i Sverige* [*The New Economics in Sweden*]. (Stockholm 1960).
35. Landgren, K. G.: *Economics in Modern Sweden*. (Washington 1957).
36. Lindahl, E.: *Die Gerechtigkeit der Besteuerung*. (Lund 1919).
37. Lindahl, E.: *Penningpolitikens medel* [*Means of Monetary Policy*]. (Malmö 1930).
38. Lindahl, E.: *Penningpolitikens mål* [*Ends of Monetary Policy*]. (Malmö 1929).
39. Lindahl, E.: *Studies in the Theory of Money and Capital*. (New York 1939).
40. Lindahl, E. – Dahlgren, E. – Kock, K.: *National Income of Sweden 1860-1930*. (Stockholm 1937).
41. Lindahl, O.: Some results of an Investigation of the Gross Domestic Product of Sweden for the Period 1861-1951 i *25 Economic Essays in Honour of Erik Lindahl*. (Stockholm 1956).
42. Lindahl, O.: *Sveriges nationalprodukt 1861-1951*. Medd. från konjunkturinstitutet, serie B: 20 (Stockholm 1966).
43. Lindbeck, A.: *A Study in Monetary Analysis*. (Stockholm 1963).
44. Lindbeck, A.: *The »New« Theory of Credit Control in the United States*. (Stockholm 1959).
45. Lindberger, L.: *Investeringsverksamhet och sparande* [*Investment and Saving*]. SOU 1956: 10. (Stockholm 1956).
46. Lundberg, E.: *Konjunkturer och ekonomisk politik* (Stockholm 1953), eng. uppl. *Business Cycles and Economic Policy* (London 1957).
47. Lundberg, E.: *Produktivitet och räntabilitet* [*Productivity and rate of return*]. (Stockholm 1961).
48. Lundberg, E.: *Studies in the Theory of Economic Expansion*. (Stockholm 1937).
49. Långtidsutredningarna har genomgående publicerats i SOU-Serien: *Svenskt långtidsprogram 1947-1952/53* [*Swedish Longterm Program 1947-1952/53*]. SOU 1948: 45. *Ekonomiskt långtidsprogram 1951-1955* [*Economic Longterm Program 1951-1955*]. SOU 1951: 30.

- Balanserad Expansion* [Balanced Expansion], SOU 1956:53.
Svensk ekonomi 1960-1965 [The Swedish Economy 1960-1965], SOU 1962:10.
Svensk ekonomi 1966-1970 med utblick mot 1980 [The Swedish Economy 1966-1970 with an Outlook to 1980], SOU 1966:1.
50. Malmqvist, S.: *A Statistical Analysis of the Demand for Liquor in Sweden*. (Uppsala 1948).
 51. Metelius, B.: *Utlandstransaktionerna och den svenska ekonomien* [The Foreign Sector in the Swedish Economy]. SOU 1955:13. (Stockholm 1955).
 52. Myrdal, G.: *An Asian Drama*. (New York 1968).
 53. Myrdal, G.: *Finanspolitikens ekonomiska verkningar* [The Effects of Fiscal Policy]. SOU 1934:11. (Stockholm 1934).
 54. Myrdal, G.: *Prisbildningsproblemet och föränderligheten* [Expectations, Uncertainty and Price Determination]. (Stockholm 1927).
 55. Myrdal, G.: *Vetenskap och politik inom nationalekonomin* (Stockholm 1930), eng. uppl. *The Political Element in the Development of Economic Theory*. (London 1953).
 56. *Mål och medel i stabiliseringspolitiken* [Ends and Means in Stabilization policies]. SOU 1961:42. (Stockholm 1961).
 57. Nabseth, L.: *Lönhöjningars verkningar inom industrin* [Effects of Wage increases in Industry]. (Stockholm 1961).
 58. Näslund, B.: *Decisions under Risk*. (Stockholm 1967).
 59. Ohlin, B.: *Interregional and International Trade*. (Cambridge, Mass 1933).
 60. Ohlin, B.: *Kapitalmarknad och räntepolitik* [Capital Market and Interest Rate Policy]. (Stockholm 1941).
 61. Ohlin, B.: »Some notes on the Stockholm Theory of Saving and Investment». *Economic Journal* 1937.
 62. Ohlin, G.: *Population Control and Economic Development*. (Paris 1967).
 63. Ohlsson, I.: *On National Accounting*. (Stockholm 1953).
 64. Palander, T.: *Beiträge zur Standortstheorie* (Uppsala 1935).
 65. Palander, T.: »Keynes' allmänna teori och dess tillämpning inom räntemultiplikator- och pristeorin». [Keynes' General Theory and its Application to Interest-, Multiplier- and Price Theory]. *Ekonomisk Tidskrift* 1942.
 66. Palander, T.: *Om ovisshet, värderingsenheter, risvärdering och förväntningsenheter* [On Uncertainty Attitudes towards Risk]. (Stockholm 1957).
 67. Palander, T.: »Om stockholmsskolans begrepp och metoder» [Concepts and Methods of the Stockholm-School]. *Ekonomisk Tidskrift* 1941.
 68. Palander, T.: *Värdebeständighet. Ett problem vid sparande, livsförsäkringar och pensioner* [The problem of Price Level Changes for Savings, Life Insurance Policies and Pensions]. (Stockholm 1957).
 69. Patinkin, Don: *Money, Interest and Prices*. (New York 1956).
 70. Puu, T.: *Studier i det optimala tillgångsvalens teori* [Optimal Choice of Assets]. (Uppsala 1964).
 71. Rehn, G.: »Ekonomisk politik vid full sysselsättning» *Tiden* 1948, eng. övers. »The Problem of Stability» i R. Turvey (ed.) *Wages Policy under Full Employment*. (Edinburgh 1952).
 72. Rehn, G.: »Lönepolitiken och fullsysselsättningen», *Ekonomisk Tidskrift* 1952, eng. övers. »A Reply to Professor Lundberg» i R. Turvey (ed.) *Wages Policy under Full Employment*. (Edinburgh 1952).
 73. Ruist, E. - Svennilson, I.: *Den norrländska skogsnäringens konjunktorkänslighet under mellankrigstiden* [Business Cycles in Wood Products Industries During the Interwar Period]. (Stockholm 1948).
 74. Samuelson, P.: *Foundations of Economic Analysis*. (Cambridge 1948).
 75. Svennilson, I.: *Ekonomisk planering* [Economic Planning]. Uppsala 1938).
 76. Svennilson, I.: *Growth and Stagnation in the European Economy*. (Geneva 1954).
 77. Södersten, B.: *A Study of Terms of Trade and Economic Growth*. (Stockholm 1964).

78. Thalberg, B.: *A Trade Cycle Analysis*. (Lund 1966).
79. Thalberg, B.: »Om renteendringers virkninger for »langsiktige« og kortstktige« investeringer« [The Effects of Changes in the Rate of Interest on Short and Long-term Investment]. *Ekonomisk Tidsskrift* 1957.
80. Thalberg, B.: »The Market for Investment Goods. An Analysis where Time of Delivery Enters Explicitly«. *Review of Economic Studies* 1959/60.
81. Thore, S.: *Household, Saving and the Price Level*. (Stockholm 1961).
82. *Utredningar angående ekonomisk efterkrigsplanering* [Comité for Postwar Economic Planning]. SOU 1944: 57 (Stockholm 1944) och SOU 1945: 36 (Stockholm 1945).
83. Welinder, C.: »Budgetpolitiken inför kravet på samhällsekonomisk balans« [Fiscal Policy for Full Employment and Stable Prices]. *Ekonomisk Tidsskrift* 1946.
84. Werin, L.: *Study of Production, Trade and Allocation of Resources*. (Stockholm 1965).
85. Wicksell, K.: *Finanztheoretische Untersuchungen und das Steuerwesen*. Schweden (Jena 1896).
86. Wicksell, K.: *Föreläsningar i nationalekonomi*. (Lund 1901-1906), eng. uppl. *Lectures on Political Economy*. (London 1934).
87. Wicksell, K.: Realkapital och realränta. *Ekonomisk Tidsskrift* 1923, eng. övers. Real Capital and Interest i Wicksell, K.: *Lectures on Political Economy*. (London 1934).
88. Wikström, S.: *Strukturutveckling och konkurrens inom handeln* [The Swedish Commercial Sector: Structure and Competition]. SOU 1968: 6 (Stockholm 1968).
89. Wold, H.: *Demand Analysis*. (Stockholm 1952).
90. Akerman, G.: *Realkapital und Kapitalzins*. (Stockholm 1923).
91. Östlind, A.: *Svensk samhällsekonomi 1914-1922* [Economic Development in Sweden 1914-1922]. (Stockholm 1945).